

## Nr 116.

Av herrar von Koch och Fehr, angående utredning och åtgärder i syfte att nedbringa kostnaderna för av allmänna medel icke bekostade jordfästningar.

Ju livligare övertygad man är därom, att det ekonomiska livet kan leda till allmän båtnad endast i den mån det grundas på den ekonomiska frihetens princip, desto angelägnare är det att i särskilda fall förekomma missbruk av denna frihet. Det är sålunda angeläget att genomföra inskränkningar i den ekonomiska friheten i den mån sådana finnas nödvändiga för att förekomma övergrepp från de socialt starkare mot de svaga. Vår lagstiftning har redan att uppvisa åtskilliga exempel på sådana skyddsregler.

Undertecknade tillåta sig härmed fästa uppmärksamheten på ett område, där ett ingripande synes påkallat.

Det torde kunna betecknas såsom ett allmänt känt missförhållande att personer, som genom dödsfall förlorat anhöriga, vid anordnandet av dessas begravning ofta, särskilt i de större städerna, få vidkännas oskäliga kostnader för begravningen. Särskilt i Stockholm torde snart sagt varje medborgare ha kännedom om detta beklagliga förhållande. Det är helt naturligt att den, som vid en tidpunkt av högsta personliga sorg skall träffa en uppgörelse om jordfästningen, därvid icke tänker på den ekonomiska frågan utan endast uppdrager åt en begravningsentreprenör att anordna jordfästningen i så värdiga former som möjligt. Det innebär ingen förebräelse mot entreprenörerna att framhålla att dessa, som bedriva sin verksamhet såsom utkomst, därvid kanske i första rummet tänka just på den ekonomiska sidan av saken. Det uppstår därigenom en i den mänskliga naturen grundad olikhet med avseende på parternas förmåga att vid ett avtal av detta slag iakttaga sina intressen. Men det synes då vara anledning för samhället att söka utjämna denna motsättning och skapa garantier för att den olikhet, som föreligger mellan parterna i avseende på möjligheten att tillvarataga sina ekonomiska intressen, blir i någon mån utjämнад, så att det icke blir möjligt för en enskild entreprenör att uppskörta allmänheten.

Från det allmännas sida anordnas visserligen fattigbegravningar, som bekostas av allmänna medel. Vad det här gäller är emellertid intresset för de medborgare, som icke vilja och icke behöva vid sådant tillfälle anlita fattigvården, att kunna erhålla en värdig begravning utan att därvid tvingas till en oskäligen och överflödig utgift.

Svarigheten vid en reglering av hithörande avtalsfrågor torde framför allt ligga däri, att begravingar icke kunna schablonmässigt bestämmas till en enda typ. Man har här att göra med skiftande individuella önskemål angående arten av den hedersbevisning, som en värdig begraving utgör.

Det ligger oss fjärran att på detta område föreslå, att det allmänna skulle övertaga verksamhetens utövande. Enligt vår uppfattning bör sålunda en kommunal verksamhet icke ifrågakomma, enär den i längden förmodligen endast skulle leda till ökade kostnader både för den enskilde och det allmänna. Den enskilda friheten bör fastmera i här förevarande avseende icke upphävas utan allenast beskäras. Olika möjligheter kunna härvid tagas under överbägande. För vår del ha vi den uppfattningen, att frågan i framtiden bäst kunde ordnas genom ett eller flera privata företag, vilka låte sig ledas icke av vinstbegär utan av sociala hänsyn och vilka för den skull, exempelvis under form av aktiebolag med begränsad vinstutdelning, strävade att, med erhållande av skälig avkastning å insatt kapital, nedbringa kostnaderna till det minsta möjliga. Ansatser till en sådan utveckling saknas heller icke för närvarande helt och hållet. Såsom ett första steg i den önskade riktningen kunde emellertid enligt vår uppfattning tjäna ett fastställande av vissa regler angående det fria avtalet på förevarande område. Det torde sålunda redan nu vara lämpligt att genom vissa taxebestämmelser ålägga de privata begravningsentreprenörerna att anordna begravingar för vissa fastställda pris. Man kunde därvid tänka sig en föreskrift av ungefärligen det innehåll, att var och en, som tillhandagår allmänheten med anordnande av begravingar, skulle vara skyldig att vid beställning erbjuda sig att anordna begravingen för vissa fastställda belopp, men med frihet för beställaren att, om han så hellre önskar, välja en begraving, som icke faller inom de fastställda typerna. Vi hava vid undersökningen av hithörande frågor kommit till den uppfattningen, att det kunde låta sig göra att för varje särskild ort, exempelvis genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg, efter framställning av den kommunala representationen, föreskrift utfärdas att varje begravningsentreprenör skulle vara skyldig att tillhandahålla förslagsvis tre olika typer av begravingar för visst för varje typ fastställt pris. I Stockholm vill det sålunda förefalla, som om det för närvarande skulle vara möjligt att fastställa sådana typer till ett pris av omkring 100 kronor, 150 kronor och 200 kronor, därvid i detta enhetspris skulle ingå kostnader för kista och svepning, bärare samt ersättning för entreprenörens besvär att anordna alla till jordfästningen hörande formaliteter med kyrkogårdsnämnd och andra myndigheter. Till dessa kostnader skulle visserligen komma vissa andra. Dessa äro emellertid delvis redan reglementariskt fastställda; så är fallet med kostnaderna för gravöppning och bisättning och för de anhörigas färd till kyrkogården i den mån därtill anlitas taxameterdroska. Vissa andra tilläggs-kostnader såsom för likvagn och för färd till kyrkogården med hyrvagn torde redan nu kunna med ledning av 23 § i ordningsstadgan för rikets städer fastställas. Beträffande de särskilda åtgärder för höjning av jordfästningens skönhet,

som icke inginge i den fastställda begravningstypen, kunde måhända i taxan fastslås vissa normer till undvikande av oskäligen debitering. Därvid torde särskilt böra uppmärksammas, att begravningsentreprenörerna ofta just under dylika extraposter, såsom t. ex. för frans till kistan betinga sig högre priser än som kan anses skäligt. Måhända kunde under öfvervägande tagas lämpligheten av en föreskrift av den innebörd, att den, som beställt begravning av viss fastställd typ, icke är skyldig att annat än efter särskild skriftlig beställning, däri priset angivits, betala extraposter.

Det skulle måhända kunna ifrågasättas, huruvida de enskilda företagare, som hittills utan varje inskränkning från det allmännas sida utövat entreprenörsverksamhet på detta område, kunde anses berättigade att erhålla ersättning för den inskränkning i deras förvärfsvrihet, som den här ifrågasatta arten av reglering skulle innebära. Enligt vårt förmenande kan näppeligen ett sådant krav uppställas. Här avses ju icke att förhindra den enskilda verksamheten utan endast att hålla de därvid betingade priserna inom skälighetens gränser. Skulle emellertid ersättningsfrågan anses tivelaktig, vore det dock tillsynes bättre att tillåta de personer, som nu idka sådan verksamhet, att under sin livstid fritt fortfara därmed, än att icke vidtaga någon åtgärd. Även med en sådan begränsning skulle ju taxan småningom vinna allmän efterföljd, och det vore dessutom att förvänta, att de äldre företagarna genom konkurrensens makt skulle tvingas att även de rätta sig efter taxan.

Vi hemställa därför,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t äska att Kungl. Maj:t täcktes låta inom vederbörligt departement utreda frågan om möjligheten att vidtaga åtgärder, varigenom kostnaderna för sådana jordfästningar, som icke bekostas av allmänna medel, kunde till bättnad för allmänheten nedbringas, samt därefter till riksdagen inkomma med det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 21 januari 1924.

*G. H. von Koch.*

*Martin Fehr.*

